

DIOGENES LAERTIOS: EPIGRAMY O PITAGORASIE

(VIII 44–45)*

Odpowiedź wegetarianom¹

Co duszę ma, ustami nigdyś nie tknął swymi²,
Lecz któż, Pitagorasie, w inny sposób czyni?
Wszak gdy coś udusimy lub ugotujemy,
Wtenczas i my to tylko, co bez duszy, jemy!

Obłuda filozofa³

Pitagoras przed mięsa jedzeniem się wzbraniał,
Bo to grzech byłby, innych zaś do spożywania
Mięsnych potraw namawiał⁴. Cenię mądrość jego:
Sam mówił, że nie grzeszy, sam skłaniał do złego.

Wątpliwy dowód na metempsychozę⁵

Umysł Pitagorasa by przejrzeć, wystarczy
Rzucić okiem na środek Euforbejskiej tarczy⁶.
Mówił on: „Ja już kiedyś byłem śmiertelnikiem”.
Lecz jeśli był, gdy nie był, kiedy był, był nikim.

* Przekład oparto na wydaniu: *Diogenis Laertii vitae philosophorum*, wyd. H. S. Long, Oxonii 1964.

¹ Epigram ten znajduje się również w *Antologii greckiej* (VII 121).

² Na temat stosunku Pitagorasa do spożywania mięsa por. Diog. Laert. VIII 13; 19–20; 23; 33; 37–38.

³ Epigram ten zamieszcza E. Cougny w dodatku do *Antologii greckiej* (V 34)

⁴ Jest to aluzja do podanej wcześniej przez Diogenesa Laertiosa informacji, zaczerpniętej z *Pamiętników* Faworinusa (zob. *FHG*, t. III, s. 579–580), że Pitagoras zalecał atletom spożywanie mięsa; autor *Żywotów* zaznacza jednak, że według niektórych chodzi tu o jakiegoś innego Pitagorasa, ponieważ zalecenie to trudno pogodzić z przypisywanym mu zakazem zabijania zwierząt w ogóle (Diog. Laert. VIII 12–13).

⁵ Również ten epigram zamieszcza Cougny w dodatku do *Antologii greckiej* (V 35).

⁶ Euforbos, syn Pantoja, nazwany u Homera „najlepszym z Trojan” (*Il.* XVII 80), zginął z ręki Menelaosa, który zdarł z niego „sławną zbroję” (*ibid.* 1–60), lecz w jej zagarnięciu przeszkodził mu Hektor z namowy Apollona (*ibid.* 70–81). Według Heraklidesa z Pontu (fr. 89 Wehrli), jak podaje Diogenes Laertios (VIII 4–5), dusza Euforbosa (będąca przedtem duszą Ajtalidesa, syna Hermesa) po jego śmierci przeszła w Hermotimosa, który miał rozpoznać wiszącą w świątyni Apollina w Branchidach tarczę Euforbosa, ofiarowaną w darze przez Menelaosa. Z kolei po śmierci Hermotimosa dusza jego wcieliła się w rybaka Pyrrosa, a gdy ten zmarł – w Pitagorasa (por. *Schol. in Apol. Rhod.* I 645). Według Pauzania tarcza Euforbosa została złożona przez Menelaosa w świątyni Hery w pobliżu Argos (Paus. II 17, 3).

Zgubny bób⁷

Oj, był z Pitagorasa taki bobu czciciel⁸,
Że przez to wraz z uczniami swymi stracił życie.
Skoro pole, by bobu nie zdeptać, ominął,
Z rąk Agryntyjczyków na rozdrożu zginął⁹.

*Przełożyli z greckiego i opracowali
Maria Marcinkowska-Rosół i Rafał Rosół*

ARGUMENTUM

*Quattuor Diogenis Laertii epigrammata, quae de Pythagora tractant, hic proponuntur
a Maria Marcinkowska-Rosół et Raphaele Rosół Polonice versa et annotationibus
instructa.*

⁷ Epigram można znaleźć również w *Antologii greckiej* (VII 122).

⁸ W swoim wykładzie o Pitagorasie Diogenes Laertios wspomina kilkakrotnie o bobie; mówi jednak tylko o zakazie jego spożywania oraz podaje różne uzasadnienia tego zakazu, przytaczając również hipotezy Arystotelesa na ten temat z zaginionego pisma *O pitagorejczykach* (Diog. Laert. VIII 19; 24; 33–34). Por. także informację o zakazie niszczenia roślin (ibid. 23).

⁹ Autor wcześniej przytacza dwie wersje opisu śmierci Pitagorasa, w których mowa jest o polu bobowym (ibid. 39–40). Według pierwszej z nich mieszkańcy Krotony, obawiając się politycznych planów pitagorejczyków, podpalili dom Milona, w którym pitagorejczycy odbywali zwyczajowe spotkanie. Wydostawszy się z płonącego domu Pitagoras natrafił na pole bobowe. Gdy zatrzymał się, ponieważ nie chciał zdeptać bobu, został wraz z czterdziestoma uczniami schwytany i zabity przez mieszkańców Krotony. Według drugiej wersji – której źródłem jest Hermippos ze Smyrny (fr. 20 Wehrli) – Pitagoras ratował się ucieczką po klęsce Agryntyjczyków w bitwie z Syrakuzanczykami (w bitwie tej dowodził wojskiem Agryntu), lecz gdy omijał pole bobowe, został doścignięty i zabity przez Syrakuzanczyków (nie zaś, jak w epigramacie, przez Agryntyjczyków).